

Het optreden van C.J. Niemeyer

In het voorgaande lijkt Niemeyer wat op de achtergrond geraakt. Deze had echter zijn eigen plan getrokken en om de opzet daarvan te leren kennen moeten we terug in de tijd. Sedert het jaar 1899 was hij de stuwende kracht achter *Teekenen des Tijds* geweest; een jaar later werd hij secretaris van de Nederlandsche Protestantenvbond. Hij was tevens predikant te Bolsward.⁴² Vanuit deze functies trachtte hij, als opinion-leader en organisator, invloed uit te oefenen op de ontwikkeling en de richting van het vrijzinnig protestantisme in Nederland. Zijn doel stond hem duidelijk voor ogen: organisatie van de vrijzinnigen in de Nederlandse hervormde kerk als tegenwicht tegen de groeiende invloed van de confessionele orthodoxie. Door middel van de Nederlandsche Protestantenvbond wilde hij dat bereiken, maar mocht dat niet gelukken, dan lagen er andere plannen klaar. In het licht van het bovenstaande is vooral de Ve jaargang (1903) van belang. In de jaren daarvoor had Niemeyer in het tijdschrift herhaaldelijk de belangstelling gevraagd, geprikkeld en getoetst voor zijn streven; nu legde hij zijn kaarten op tafel. In het vijfde nummer van deze jaargang betoogde hij dat een aaneensluiting van de vrijzinnigen *niet* uit moest gaan van de Evangelische Unie. 'Het verenigingspunt van hare leden is louter negatief, zeker, maar hare leden verenigen zich slechts voor één bepaald doel, waarover zij positief eenstemmig denken, zij verlangen vrijheid. Al het andere, waarin zij niet eenstemmig zijn, laten zij rusten (...)'.⁴³ Niemeyer achtte dat uitgangspunt te beperkt. Op deze wijze zou geen vuist gemaakt kunnen worden. Daarvoor was de Bond een veel beter instrument. Deze had een structuur, periodieken en verenigde vrijzinnigen uit verschillende kerkgenootschappen. Hierin lag zijn kracht en daaruit kon een nieuwe organisatie putten, niet als nieuwe vereniging, maar als onderdeel van de Bond, dat zich richtte op de *kerkelijke* belangen van de hervormde vrijzinnigheid. Niemeyer wist zelf wel dat hij overvroeg, want de Nederlandsche Protestantenvbond was in principe een buitenkerkelijk lichaam, dat zijn kracht zocht in het samengaan van vrijzinnigen buiten de kerkgenootschappen om. Bovendien maakte de nadruk die hij legde op het kerkelijke karakter van dit nieuwe gremium de leden van andere kerkgenootschappen binnen de Bond (doopsgezind, remonstrants, evangelisch-luthers) bepaald

42. Zie ook: J.J. Kalma, *Mensen in en om de Martini. Beelden uit Bolswards kerkgeschiedenis*. Bolsward 1980, o.a. 363-369.

43. C.J. Niemeyer, 'Kro-niek'. In: *TdT*, 5(1903)373-400, 385.